

OSOBNÍ ZPRÁVY

ŠEDESÁTINY DOC. MUDr. JAROSLAVA SKÁLY, CSc.

Patří k zaběhnutým formám zdvořilosti a projevům přátelského postoje, že jakoby zděšeně zjistíme, že některý z našich vrstevníků k našemu ohromení oslavuje už pokročilé jubileum. Ale jsou lidé, u kterých to není pouhý lichotivý údiv, nýbrž kde jde skutečně o neuvěřitelný rozpor mezi věkem a zjevem (a výkonem).

Doc. Jaroslav Skála je opakovaně citován v současné době v seznamu běžců velkého kunratického terénního závodu, účastnil se mezinárodního maratonského běhu progerontů v Japonsku a zasvěceným jsou známy jeho denní poklasy jak v Praze tak v Dobronicích a vůbec všude, kde se naskytne příležitost. A tomuto člověku je šedesát let!

Jeho životopis byl mnohokrát vypsán: k jeho padesátinám, kandidatuře, habilitaci, k návrhům na státní a jiná vyznamenání. Jen stručně tedy zopakujeme:

Narodil se 25. května 1916 v Plzni, kde absolvoval gymnasium, tělovýchovnou fakultu a lékařskou fakultu vystudoval v Praze.

Má snad nejdelší nepřetržitý pobyt na pražské psychiatrické klinice, a to od roku 1946. Od r. 1948 je vedoucím dnes už slavného oddělení u Apolináře, a to je hlavní důvod naší chvalořeči.

Je mnoho lidí tělesně i duševně zdatných, imponujících energií, silnou vůlí a pracovním výkonem. Skála však je historická postava, lze směle říci velikán naší psychiatrie. Představme si, jak jednou v budoucnosti bude někdo psát dějiny československé psychiatrie. Bude muset samozřejmě vyličit, jaký masový problém pro naši společnost byl alkoholismus. Nebude moci opominout člověka, který vybudoval první účinný, mohutný, důmyslně organizovaný protialkoholní systém. O Skálovi lze oprávněně mluvit jako o zakladateli jednoho z vědních oborů, úseků, disciplín. A to je v dějinách vědy jedna z nejvýznamnějších zásluh a záruka proslulosti. To uznávají odborníci z celého světa, přicházejí se k němu učit a zvou ho, aby referoval o své práci. Jeho světová priorita ve vytvoření záchytných stanic byla například znovu proklamována na mezinárodním kongresu ve Washingtonu.

Málokdy se totiž najde člověk, který by byl schopen tak energicky, prakticky až vojensky zorganizovat konkrétní instituci, jako je Apolinář a celá ohromná soustava s ním související a přitom produkovat vědecká pojednání, učebnice, monografie, řídit kolektiv vysoko vzdělaných klinických odborníků a výzkumníků, bez kolísání jim imponovat a dát jim prožitek užitečné práce a dobrých výsledků.

Každé tvrzení se má opírat o doklady a důkazy. V oslavném článku snad bude stačit přehled hlavních Skálových životních zásluh.

Základní událost je zřízení prvního otevřeného lůžkového oddělení u nás, a to v Apolináři dne 7. září 1948. (První protialkoholní poradna byla zřízena v Praze v roce 1946, druhá v r. 1948.) V r. 1947 byla zahájena léčba apomorfinem a emetinem na psychiatrické klinice UK.

Druhé důležité datum spadá do února 1948, kdy byl zřízen terapeutický Klub usilujících o střízlivost (všeobecně známý KLUS). Skála dříve než jiní pochopil (dnes už jeho zásluhou známý) sociálně psychologický fakt, že vyléčený toxikoman se musí ve své těžce a nedávno nabyté a tudíž křehké ctnosti utvrzovat kolektivní sugescí, že však má přitom právo na zábavu a žertování a že normální tzv. slušná společnost je pro něho nebezpečná. Vytvořil tedy speciální terapeutické společenské prostředí, které je pro zabránění recidivity ideální.

Vysloveně světový počin je vytvoření záchytných stanic v r. 1951, které moderně a účinně řeší vztah mezi povinnostmi bezpečnostních orgánů a lékařskou péčí. Je třeba znovu opakovat, že mezinárodní odborný svět je jím nadšen a napodobuje ho.

Další zásluhy uvedeme jen kronikářsky:

1949 Časopis „Zápisky z Apolináře“

1950 Antabus

1953 Vybudování 10 protialkoholních obvodních poraden

1957 Poradna pro mladistvé pijáky a alkoholiky

1958 Otevření oddělení v Lojovicích

1959 Lojovické dny

1961 Zahájení léčby ostatních toxikománií

1962 Stanový tábor v Dobronicích

1963 Bezalkoholní kavárna Luxor

1964 Ambulantní i ústavní rodinná terapie, především v Červeném Dvoře (od r. 1966)

1965 Zřízení stacionáře Apolinky pro nedospělé

1967 Středisko pro děti z rodin alkoholiků a pro mladistvé pijáky

1968 Léčba ve výkonu trestu

1968 Sportovní oddíl KLUSU (KOS)

1969 Výzkum v rámci VÚPs

1971 Lojovice přeměněny na ženské oddělení

To zdaleka není všechno. Přidejme Krajskou poradnu, Středisko pro mládež ohroženou alkoholismem, každoroční opakování stanového tábora, středisko pro drogové závislosti. Ale ani tím výčet nekončí.

Při tom vede základní lůžkové oddělení v Apolináři (51 lůžek) a záchytnou stanicí (22 lůžek) Lojovice (32 lůžek), metodicky řídí léčebnu Červený Dvůr (25 lůžek). Jen počet zdravotnických pracovníků v těchto zařízeních přesahuje číslo 50.

U člověka takto angažovaného by snad bylo opravdu přebytečné jmenovat všechny jeho krajské, celostátní a mezinárodní funkce, členství a předsednictví v různých vědeckých společnostech. Stačí uvést jen tuto: je jedním z pěti celosvětových expertů v Mezinárodní radě pro otázky alkoholismu a jiných toxikománií.

Jsou lidé, kteří mnoho a usilovně pracují, ale současnost jejich zásluh nedbá, je až na budoucnosti, aby je ocenila. Smysl tohoto pojednání však není upozornit na nějakého plachého a odstrčeného neznámého pracovníka.

Skála je celonárodně a celosvětově známá postava, běžně citovaná nejen v odborných kruzích, ale i v ústech hříšného lidu pražského.

Nejde tedy o to, získávat mu popularitu a šířit jeho slávu v národě.

My, jeho přátelé a spolupracovníci vítáme tuto příležitost, abychom vyjádřili jemu, a oznámili všem, že si ho vážíme nejen pro jeho energii, organizační zdatnost, neúchylnou přísnost a poctivost, ale i pro jeho vědecké objevy, zásluhy ve vysokoškolské výuce, pro mimořádně solidní a účinnou propagaci československého zdravotnictví v celém světě.

Je vskutku ozdobou naší kliniky, lékařské fakulty, národní kultury, mezinárodní vědy.

Nemůže nás potkat větší štěstí, než když tento nadaný lékař a vědec bude dlouho zdrav, výkonný a dobré nálady!

Jan Dobiáš

Odešel prof. MUDr. Jan Fischer, DrSc.

V šedesátém druhém roce svého života, ve věku, kdy lidé obvykle tvoří svá vrcholná díla a kdy začínají teprve sklízet plody své práce, odešel dne 15. března 1976 nenávratně prof. MUDr. Jan Fischer, DrSc., čelný představitel československé dětské psychiatrie.

Narodil se 24. prosince 1913 v rodině venkovského lékaře v Lomnici nad Popelkou. Jeho otec patřil mezi lékaře, na které malé město nezapomene a byl mu životním příkladem. Vždy rád vzpomínal na rodné městečko i na středoškolská studia v Jičíně. Smrt otce v 17 letech jej postavila před nezbytnost časného osamostatnění. Lékařská studia zahájil v Bratislavě a dokončil v r. 1938 v Praze. Těžká léta druhé světové války prožil jako nehonorovaný externí lékař dětské kliniky prof. Brdlíka a po získání pediatrické specializace v r. 1942 jako zastupující lékař na různých místech v Praze i na venkově. Řadu příbuzných ztratil v koncentračních táborech. Chápal vždy potřeby své doby, a proto se po revoluci přihlásil jako lékař na pomoc Terezínu.

Ještě v roce 1945 se stal asistentem psychiatrické kliniky v Praze a spolupracovníkem doc. Apetaura, na jehož prvním klinickém pedopsychiatrickém oddělení pracoval od založení v roce 1948. Po smrti doc. Apetaura v roce 1955 se stal vedoucím lékařem tohoto oddělení, navázal na práci svého předchůdce a tvůrčím způsobem ji rozvíjel. Dětské a dorostové psychiatrii zůstal pak věrný už po celý život.

V roce 1956 přešel na fakultu dětského lékařství a věnoval se výuce psychiatrie posluchačů této fakulty. Jako člen vědecké rady se podílel i na organizaci a koncepci výchovy mladých pediatriů. V roce 1959 byl jmenován docentem psychiatrie. Od roku 1962 vedl navíc subkatedru dětské psychiatrie ILF. Jako předseda atestační komise vyškolil většinu současných dětských psychiatriů. V roce 1967 získal vědeckou hodnost doktora medicínských věd, prací o vlivu temperamentu na strukturu osobnosti dítěte. Od roku 1969 byl řádným profesorem psychiatrie FDL KU. Plánoval a uvedl do provozu